

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور

۱۵. بخش پژوهش و فناوری

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۳۳۹۴
دی‌ماه ۱۳۹۲

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	۱. احکام مرتبط با حوزه پژوهش و فناوری در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۳
۷	۲. کل اعتبارات حوزه پژوهش و فناوری
۸	۳. اعتبارات پژوهشی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳
۲۰	۴. نسبت کل اعتبارات تحقیق و توسعه دولتی به بودجه کل کشور
۲۱	۵. نسبت اعتبارات تحقیق و توسعه به تولید ناخالص داخلی
۲۲	۶. سایر اعتبارات توسعه علم، فناوری و نوآوری (غیر تحقیق و توسعه)
۲۴	۷. اعتبارات دستگاہی
۲۷	۸. بررسی اعتبارات برنامه‌های حمایت از توسعه فناوری‌های نوین
۳۴	جمع‌بندی و پیشنهادهای
۳۹	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۱۵. بخش پژوهش و فناوری

چکیده

در این گزارش، لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور از منظر پژوهش و فناوری مورد بررسی قرار گرفته است. اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه با ۲۰ درصد افزایش از ۳۰,۹۸۶,۳۰۵ میلیون ریال در سال ۱۳۹۲ به ۳۷,۲۱۱,۲۷۹ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ رسیده است.

همچنین، نسبت کل اعتبارات تحقیق و توسعه دولتی (یعنی اعتبارات برنامه‌ای + اعتبارات پژوهشی مؤسسات، بانکها و شرکت‌های دولت + اعتبارات ردیف‌های متفرقه) بودجه کل کشور از ۰/۶۰ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۰/۵۸ درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است. نسبت این اعتبارات به تولید ناخالص داخلی (GDP) نیز از ۰/۶ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۰/۴۲ درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است. بدین ترتیب، حکم برنامه پنجم توسعه مبنی بر افزایش سالانه ۰/۵ درصدی نسبت تحقیق و توسعه به GDP و رسیدن به ۳ درصد تا پایان برنامه قابل تحقق نیست.

کاهش سهم دولت در نسبت تحقیق و توسعه به GDP اگر به دلیل افزایش سهم بخش خصوصی در تأمین هزینه‌های تحقیق و توسعه باشد قابل پذیرش است، اما در شرایط کنونی هیچ شاهد قابل اعتنایی که بر افزایش سهم بخش خصوصی دلالت کند وجود ندارد. از این رو دولت باید علاوه بر تحریک بخش خصوصی برای افزایش سرمایه‌گذاری در بخش تحقیق و توسعه، میزان سرمایه‌گذاری خود را نیز افزایش دهد.

توزیع دستگامی اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ نشان می‌دهد که وزارت علوم، وزارت بهداشت و ریاست‌جمهوری و معاونت‌های آن به ترتیب با ۳۷، ۱۷ و ۱۴ درصد بیشترین سهم را در دریافت این اعتبارات دارا هستند. بررسی هزینه امور پژوهشی شرکت‌ها، بانکها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت نیز نشان می‌دهد که علاوه بر کاهش هزینه امور پژوهشی شرکت‌ها، شرکت‌های اصلی تأمین‌کننده بودجه کشور از جمله شرکت‌های اصلی زیرمجموعه وزارت نفت سرمایه‌گذاری کافی در امر پژوهش نمی‌کنند.

همچنین در گزارش حاضر، وضعیت اعتبارات پژوهشی اختصاصی دو حوزه زیست‌فناوری و نانوفناوری به‌طور خاص بررسی شده است که با وجود شرایط خاص کشور در مقطع کنونی، اعتبارات هر دو حوزه افزایش یافته است، با این حال اعتبارات بیشتری برای توسعه این فناوری‌ها لازم است.

مقدمه

علم و فناوری و متعاقب آنها نوآوری‌های فناورانه به‌عنوان یکی از عوامل اصلی اقتدار ملی و محرک اصلی رشد اقتصادی در دنیا شناخته شده‌اند و کشورهای پیشرو بر سر سرمایه‌گذاری بیشتر در پژوهش و توسعه فناوری و بهره‌گیری هرچه بیشتر از این سرمایه‌گذاری‌ها با یکدیگر در رقابت هستند و پیشرفت بلندمدت خود را با سرمایه‌گذاری در پژوهش و فناوری جستجو می‌کنند.

مقام معظم رهبری نیز بارها بر این مهم تأکید کرده‌اند که: «اگر امروز کشوری از لحاظ علمی پیشرفت نکرد، نه اقتصادش پیشرفت خواهد کرد، نه اقتدار جهانی‌اش پیشرفت خواهد کرد و نه زندگی مردم پیش خواهد رفت».^۱ به همین دلیل ایشان همواره دولتمردان را به سرمایه‌گذاری هرچه بیشتر در تولید علم و نوآوری علمی فراخوانده‌اند^۲ و در این خصوص می‌فرمایند: «اگر چنانچه بر روی مسئله علم و فناوری و نخبه‌پروری سرمایه‌گذاری کنیم، حتماً در یکی از بااولویت‌ترین کارها سرمایه‌گذاری کرده‌ایم. پیشرفت علمی و به‌دنبال آن، پیشرفت فناوری، به کشور و ملت این فرصت و این امکان را خواهد داد که اقتدار مادی و معنوی پیدا کند».^۳

در همین راستا به‌ویژه در سال‌های اخیر، به‌موازات اقدامات مختلفی که در جهت توسعه علم و فناوری انجام شده، به‌منظور ارزیابی نتایج نیز اهدافی در حوزه علم، پژوهش، فناوری و نوآوری در اغلب اسناد و برنامه‌های کلان کشور گنجانده شده است. برای مثال با تأکیدات مداوم رهبر انقلاب، اهدافی مانند دستیابی به جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه و همچنین افزایش مستمر نسبت هزینه‌های تحقیق و توسعه (R&D) به تولید ناخالص داخلی (GDP) و رساندن آن به ۳ درصد به‌عنوان اصلی‌ترین اهداف ملی حوزه علم و فناوری در نقشه جامع علمی کشور و برنامه پنجم توسعه مطرح شده است.

با توجه به اهمیت موضوع، در این گزارش به بررسی وضعیت سرمایه‌گذاری دولت و نهادهای مرتبط با آن در امور مرتبط با پژوهش و توسعه فناوری به‌ویژه توسعه فناوری‌های نوین در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ و مقایسه آن با وضعیت سال‌های گذشته پرداخته می‌شود.

در این گزارش ابتدا احکام مرتبط با حوزه پژوهش و فناوری در ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۹۳ بررسی شد و با احکام سال‌های قبل مقایسه شده است. سپس کل بودجه اختصاص یافته به پژوهش و

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نخبگان علمی سراسر کشور، ۱۳۷۸/۷/۱۹.

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2976>

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نخبگان و برگزیدگان علمی با رهبر انقلاب، ۱۳۹۰/۷/۱۳.

<http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17464>

<http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10233>

۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نخبگان جوان، ۱۳۸۹/۷/۱۴.

فناوری (هزینه‌های تحقیق و توسعه دولتی + اعتبارات مرتبط با نوآوری) محاسبه و مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه نسبت هزینه‌های تحقیق و توسعه دولتی (شامل اعتبارات برنامه‌ای، اعتبارات پژوهشی شرکت‌های دولتی و اعتبارات متفرقه) به کل اعتبارات دولتی و به تولید ناخالص داخلی کشور (که شاخصی بسیار کلیدی است) محاسبه و با مقایسه سال‌های اخیر مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. همچنین اعتبارات اختصاص یافته به چند حوزه از فناوری‌های نوین اولویت‌دار بررسی می‌شود.

۱. احکام مرتبط با حوزه پژوهش و فناوری در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

در این بخش احکام مرتبط با حوزه پژوهش و فناوری که به لایحه بودجه امسال اضافه شده یا نسبت به قوانین بودجه سال‌های قبل یا حذف یا تغییر یافته، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱. تأمین منابع صندوق نوآوری و شکوفایی

بند «ح تبصره ۵»: به منظور تحقق بخشی از اهداف مندرج در قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری و اختراعات» به‌ویژه تبصره «۲» ماده (۵) قانون مذکور، صندوق توسعه ملی مکلف است هم‌ارز ریالی مبلغ دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار برای افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی بابت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان به صورت تسهیلات اختصاص دهد. تبدیل دلار به ریال موضوع این بند در مرکز مبادلات ارزی صورت می‌گیرد.

طبق ماده (۵) قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، به منظور کمک به تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات و شکوفاسازی و کاربردی نمودن دانش فنی از طریق ارائه کمک و تسهیلات قرض‌الحسنه و تسهیلات بدون اخذ هرگونه تضمین و مشارکت با اختیار بخشش تمام یا بخشی از سهم مشارکت به شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان، صندوقی تحت عنوان صندوق نوآوری و شکوفایی وابسته به شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و زیر نظر رئیس شورا تأسیس شد. طبق تبصره «۲» این ماده، سرمایه اولیه صندوق نوآوری و شکوفایی به میزان سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و به تدریج حداکثر ظرف سه سال از محل صندوق توسعه ملی یا حساب ذخیره ارزی تأمین می‌شود. همچنین به منظور تأمین منابع مالی صندوق، دولت موظف است از سال سوم به بعد در لایحه بودجه، حداقل نیم درصد (۰/۵٪)^۱ از منابع بودجه عمومی خود را جهت کمک به این صندوق در نظر بگیرد.

۱. نیم درصد منابع بودجه عمومی دولت در لایحه بودجه امسال مبلغی حدود ۱۰ هزار میلیارد ریال برآورد می‌شود.

امسال که سال پنجم تأسیس صندوق است، نه تنها هنوز سرمایه اولیه آن تأمین نشده است، بلکه به نظر می‌رسد بخش اندکی از نیم درصد منابع بودجه عمومی دولت، جهت کمک به صندوق (که مصوب بود از بودجه سال قبل اعمال شود) اختصاص یافته است.

در جدول ۱ احکام تأمین اعتبار این صندوق در ماده واحده‌های قوانین بودجه مرور شده است:

جدول ۱. مروری بر احکام تأمین منابع صندوق نوآوری و شکوفایی در ماده واحده قوانین بودجه

قانون بودجه	بند	شرح	توضیحات
۱۳۹۰	جزء «ح» بند «۲» ماده واحده	از محل افزایش درآمد حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی مازاد بر مبالغ مندرج در بند «۱» قانون، یک میلیارد دلار (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) بابت صندوق نوآوری و شکوفایی و فناوری‌های نوین اختصاص می‌یابد.	بودجه مصوب قانون بودجه نه تنها به صندوق نوآوری و شکوفایی تعلق نگرفته است، بلکه در حوزه فناوری‌های نوین نیز به خوبی توزیع نشده است.
۱۳۹۱	بند ۲-۳ ماده واحده	از محل مازاد ارز حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی پس از تأمین مصارف صدر بند مذکور، پانصد میلیون دلار (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) برای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - صندوق نوآوری و شکوفایی اختصاص داده شود.	بودجه تخصیص یافته قانون بودجه به صندوق نوآوری و شکوفایی تعلق نگرفته است.
۱۳۹۲	اعتبارات ردیف‌های موردی موقت	۷۵۰,۰۰۰ میلیون ریال کمک به افزایش سرمایه دولت در صندوق نوآوری و شکوفایی	نه تنها بودجه مصوب بسیار کمتر از مبلغ ده هزار میلیارد ریال است، بلکه آن نیز تا هنگام تدوین این گزارش به صندوق نوآوری و شکوفایی تعلق نگرفته است.
لایحه	بند «ح» تبصره «۵» ماده واحده	صندوق توسعه ملی مکلف است هم‌ارز ریالی مبلغ دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار برای افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی بابت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان به صورت تسهیلات اختصاص دهد. تبدیل دلار به ریال موضوع این بند در مرکز مبادلات ارزی صورت می‌گیرد.	در حد امکان باید این مبلغ افزایش یابد تا حداقل عدم تخصیص بودجه به این صندوق طی سه سال گذشته تا حدودی جبران گردد.
۱۳۹۳	ردیف دستگاهی	اختصاص ۹۸۷,۵۰۸ میلیون ریال به معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور - کمک به افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی	این اعتبار احتمالاً بخشی از نیم درصد بودجه عمومی جهت کمک به صندوق است که این مبلغ بسیار کمتر از اعتبار مصوب است.

۲-۱. سهم اعتبارات پژوهشی دستگاه‌های اجرایی

اختصاص بخشی از بودجه دستگاه‌های اجرایی به امور پژوهشی جزء تکالیف برنامه چهارم و پنجم توسعه است که باید در قوانین بودجه لحاظ گردد. در جدول ۲ مروری بر احکام مرتبط با این موضوع در قوانین بودجه از سال ۱۳۸۸ آورده شده است:

جدول ۲. مروری بر قوانین بودجه در رابطه با موضوع اختصاص بودجه پژوهشی دستگاه‌ها (قانون یک درصد)

قانون بودجه	ماده	شرح
۱۳۸۸	۲۰	کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت موظفند حداقل یک درصد (۱٪) از درآمد عملیاتی خود را در سال ۱۳۸۸ (به استثنای سود سپرده‌های بانکی) به منظور انجام امور پژوهشی هزینه نمایند.
۱۳۸۹	بند «د» ماده ۲	کلیه دستگاه‌های اجرایی و مراکز تحقیقاتی وابسته به آنها و شرکت‌های دولتی (ارقام مندرج در پیوست شماره ۳ این قانون) که از اعتبارات بخش تحقیقات کشور (اعم از اعتبارات منظور شده در فصل توسعه علوم و فناوری و یا اعتبارات پژوهشی سایر فصول) استفاده می‌کنند، موظفند این اعتبارات را براساس سیاستگذاری‌ها و اولویت‌های تحقیقاتی تعیین شده توسط شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری هزینه نموده و هر سه ماه یک‌بار گزارش عملکرد خود را به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه نمایند.
۱۳۹۰	بند «الف» ماده ۱۰۸	کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و دستگاه‌های موضوع ماده (۵۰) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ علاوه بر اعتبارات پژوهشی که ذیل هر دستگاه در پیوست‌های شماره ۳ و ۴ منظور شده است، مکلفند حداقل نیم درصد (۰/۵٪) تا سه درصد (۳٪) از اعتبارات خود به استثنای اعتبارات فصول (۱) و (۶) و سرانه دانش‌آموزی وزارت آموزش و پرورش، بودجه هزینه‌ای و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی را برای انجام امور پژوهشی و توسعه علمی و دانش فناوری در قالب موافقتنامه متبادله هزینه نمایند.
۱۳۹۱	۸۹	کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و دستگاه‌های موضوع ماده (۵۰) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ علاوه بر اعتبارات پژوهشی که ذیل هر دستگاه در پیوست‌های شماره ۳ و ۴ منظور شده است، مکلفند حداقل نیم درصد (۰/۵٪) تا سه درصد (۳٪) از اعتبارات خود به استثنای اعتبارات فصول (۱) و (۶) بودجه هزینه‌ای و سرانه دانش‌آموزی وزارت آموزش و پرورش و هزینه‌های مستقیم تولید شرکت‌های دولتی را برای انجام امور پژوهشی و توسعه علمی و دانش فناوری هزینه نمایند.
۱۳۹۲	۱۱۶	کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک درصد (۱٪) تا سه درصد (۳٪) از اعتبارات خود را برای انجام امور پژوهشی و توسعه فناوری هزینه نمایند.
۱۳۹۳	-	این حکم در لایحه حذف شده است

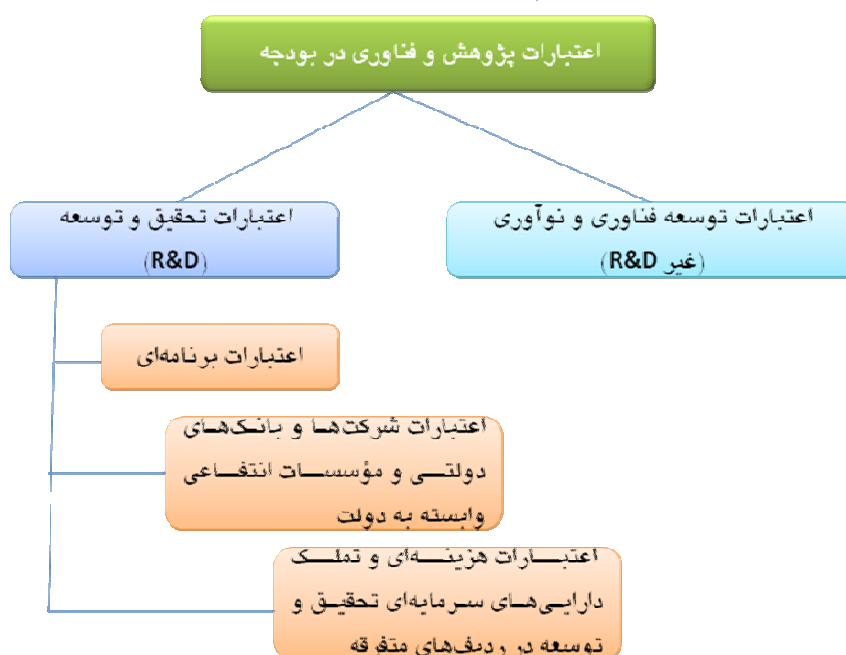

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود این حکم مهم، علیرغم تکلیف قانونی برنامه‌های توسعه و همچنین پرداختن به آن از سال ۱۳۸۸ در قوانین بودجه، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ حذف شده است که این امر می‌تواند سرمایه‌گذاری دستگاه‌های اجرایی در پژوهش را به شدت کاهش دهد.

۲. کل اعتبارات حوزه پژوهش و فناوری

سرجمع اعتبارات پژوهش و فناوری در بودجه از مجموع اعتبارات برنامه‌های تحقیق و توسعه (R&D) و اعتبارات مربوط به توسعه فناوری و نوآوری به دست می‌آید. شکل ۱ نمای کلی از دسته‌بندی اعتبارات پژوهشی را نشان می‌دهد. اعتبارات تحقیق و توسعه خود به سه قسمت اعتبارات برنامه‌ای، اعتبارات شرکت‌ها، بانک‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و اعتبارات ردیف‌های متفرقه تقسیم می‌شود.

شکل ۱. اعتبارات پژوهش و فناوری در قوانین بودجه‌ای

جدول ۳ سرجمع اعتبارات پژوهش و فناوری را به تفکیک قسمت‌های مختلف در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ نشان می‌دهد.

جدول ۳. مبالغ اعتبارات پژوهش و فناوری بودجه سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

اعتبارات	سال		درصد رشد
	۱۳۹۲	۱۳۹۳	
اعتبارات پژوهشی برنامه‌ای	۳۰,۹۸۶,۳۰۵	۳۷,۲۱۱,۲۷۹	۲۰
اعتبارات پژوهشی شرکت‌ها و بانک‌ها و...	۸,۴۴۳,۹۵۱	۳,۷۳۴,۱۵۲	-۵۶
اعتبارات پژوهشی ردیف‌های متفرقه	۴,۵۸۵,۴۳۱	۴,۸۱۵,۵۰۰	۵
سرجمع اعتبارات پژوهشی (R&D) دولتی	۴۴,۰۱۵,۶۸۷	۴۵,۷۶۰,۹۳۱	۴
اعتبارات فناوری و نوآوری	۴,۰۰۰,۷۷۶	۵,۱۹۴,۵۹۷	۳۰
سرجمع اعتبارات پژوهش و فناوری	۴۸,۰۱۶,۴۶۳	۵۰,۹۵۵,۵۲۸	۶

براساس این جدول سرجمع اعتبارات پژوهش و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ ۵۰,۹۵۵,۵۲۸ میلیون ریال است که نسبت به بودجه سال قبل حدود ۶ درصد رشد داشت. همچنین سرجمع اعتبارات پژوهشی دولتی (تحقیق و توسعه) در لایحه بودجه امسال نسبت به سال قبل ۵ درصد افزایش یافته و از مبلغ ۴۴,۰۱۵,۶۸۷ میلیون ریال در سال ۱۳۹۲ به ۴۵,۷۶۰,۹۳۱ میلیون ریال در سال ۱۳۹۳ رسیده است. در ادامه، جزئیات اعتبارات پژوهشی به تفکیک قسمت‌های مختلف بررسی می‌شود.

۳. اعتبارات پژوهشی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳

با توجه به عدم وجود استاندارد تعریف فعالیت‌های تحقیق و توسعه در کشور و عدم ارائه راهنمای مشخصی برای این منظور، انتخاب برنامه‌های مرتبط با تحقیق و توسعه در این گزارش با استناد به استاندارد بین‌المللی ارزیابی فعالیت‌های تحقیق و توسعه، یعنی «راهنمای فراسکاتی»^۱ سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) صورت گرفته است.^۲ این راهنما در بسیاری از کشورها به‌عنوان مبنای ارزیابی فعالیت‌های تحقیق و توسعه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱. برای اطلاعات بیشتر به گزارش «آشنایی با اندازه‌گیری هزینه‌های تحقیق و توسعه براساس راهنمای فراسکاتی» مراجعه شود.
 ۲. سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، «راهنمای فراسکاتی، دستورالعمل یکسان پیشنهادی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) برای ارزیابی فعالیت‌های تحقیق و توسعه تجربی - ۲۰۰۲»، ترجمه فریبا نیک‌سیر، چاپ مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، ۱۳۸۴.

کل اعتبارات دولتی اختصاص یافته به تحقیق و توسعه در هر سال برابر است با:

(اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه دولت) +
(اعتبارات پژوهشی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت) +
(اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تحقیق و توسعه در ردیف‌های متفرقه)

۳-۱. اعتبارات برنامه‌ای

در جدول ۴، اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه به تفکیک فصول مختلف ارائه شده است. ملاک انتخاب این برنامه‌ها، معیارهایی بوده است که در قسمت قبل برای شناسایی فعالیت‌های تحقیق و توسعه شرح داده شد.

جدول ۴. اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه به تفکیک فصول و برنامه‌ها
و مقایسه آن در لویح بودجه سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

کد برنامه	برنامه	لایحه سال ۱۳۹۲	لایحه سال ۱۳۹۳	درصد تغییر در لایحه سال ۱۳۹۳ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۲
	فصل قانونگذاری			
۱۰۱۰۳	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۹۱,۵۹۴	۱۱۰,۰۰۰	۱۶/۷۳
	فصل اداره امور عمومی			
۱۰۲۰۶	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۳۰۰	۵,۰۰۰	۹۴/۰۰
۱۰۲۱۵	برنامه تحقیقات راهبردی	۱۶۱,۶۲۲	۳۴۷,۳۰۱	۵۳/۴۶
۱۰۲۲۹	برنامه راهبری و حمایت از انتقال توسعه فناوری‌های خاص	۱۸۵,۸۳۶	۲۱۴,۰۰۰	۱۳/۱۶
	فصل امور قضایی			
۱۰۳۰۶	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۲,۶۴۹	۳,۰۰۰	۱۱/۷۰
	فصل خدمات مالی، فنی، مدیریت و برنامه‌ریزی			
۱۰۴۱۱	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱,۴۵۲,۵۷۳	۱,۴۱۰,۲۵۵	-۳/۰۰
	فصل علم و فناوری			
۱۰۵۰۲	برنامه تحقیقات توسعه‌ای و تدوین راهبردها	۱,۳۴۰,۹۲۱	۱,۴۲۸,۶۸۹	۶/۱۴
۱۰۵۰۳	برنامه حمایت از پژوهش‌های غیرتجاری	۵۲,۴۸۲	۵۶,۶۱۲	۷/۳۰
۱۰۵۰۶	برنامه تحقیقات دانشگاهی	۴,۷۶۵,۶۵۰	۵,۶۱۶,۶۶۹	۱۵/۱۵
۱۰۵۰۹	برنامه پژوهش	۸,۷۱۶	۷,۷۳۰	-۱۲/۷۶

کد برنامه	برنامه	لایحه سال ۱۳۹۲	لایحه سال ۱۳۹۳	درصد تغییر در لایحه سال ۱۳۹۳ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۲
۱۰۵۱۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۵۸۱,۹۹۶	۷۶۶,۴۰۲	۲۴/۰۶
۱۰۵۱۲	برنامه حمایت از مراکز علمی و فناوری	۸۰,۰۳۲	۸۰,۵۰۲	۰/۵۸
۱۰۵۱۳	برنامه حمایت از تحقیقات کاربردی علمی و فناوری تقاضامحور	۱۴۴,۸۴۰	۱۳۱,۴۰۶	-۱۰/۲۲
۱۰۵۱۴	برنامه حمایت از تحقیق و توسعه تجاری و صنعتی	۳۸۷,۹۲۸	۴۰۸,۴۲۱	۵/۰۲
۱۰۵۱۷	برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین	۱,۲۹۱,۷۷۲	۱,۰۱۴,۶۰۲	-۲۷/۳۲
۱۰۵۲۰	برنامه تولید فرآورده‌های بیولوژیک	۴۱۳,۶۷۶	۴۶۳,۵۱۲	۱۰/۷۵
۱۰۵۲۱	برنامه توسعه فضاهای علمی و فناوری	۱,۷۰۳,۴۳۶	۱,۱۴۳,۴۱۵	-۴۸/۹۸
۱۰۵۲۲	برنامه حمایت از توسعه قطب‌های علمی	۳۲,۲۵۲	۵۶,۸۰۰	۴۳/۲۲
۱۰۵۲۴	توسعه علوم طبیعی محض و کاربردی	۶۳۷,۹۴۴	۸۶۵,۴۹۴	۲۶/۲۹
۱۰۵۲۵	توسعه علوم مهندسی و فناوری پایه و کاربردی	۸۱۹,۹۹۴	۱,۱۹۳,۷۷۸	۳۱/۳۱
۱۰۵۲۶	توسعه علوم پزشکی و پایه کاربردی	۸۶۵,۳۴۳	۱,۲۲۷,۵۵۶	۲۹/۵۱
۱۰۵۲۷	توسعه علوم کشاورزی پایه و کاربردی	۶۷,۴۲۴	۱۰۶,۹۱۴	۳۶/۹۴
۱۰۵۲۸	توسعه علوم اجتماعی پایه و کاربردی	۱۲۹,۶۴۵	۱۶۳,۷۴۱	۲۰/۸۲
۱۰۵۲۹	توسعه علوم انسانی پایه و کاربردی	۲۴,۵۹۱	۵۸۱,۵۶۶	۹۵/۷۷
۱۰۵۳۴	حمایت از همکاری‌ها (و دیپلماسی) علمی و فناوری	۲۰۷,۶۸۶	۲۸۸,۳۱۱	۲۷/۹۶
۱۰۵۳۸	برنامه حمایت از توسعه زیست فناوری	۱۴۸,۳۶۸	۲۰۲,۰۷۴	۲۶/۵۸
۱۰۵۳۹	برنامه حمایت از توسعه فناوری نانو	۴۸۸,۸۸۵	۵۴۵,۰۰۰	۱۰/۳۰
۱۰۵۴۰	برنامه حمایت از توسعه میکروالکترونیک	۶۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۰/۰۰
۱۰۵۴۱	برنامه حمایت از توسعه پژوهش و کاربرد انرژی‌های نو	۶۵,۰۰۰	۷۵,۰۰۰	۱۳/۳۳

کد برنامه	برنامه	لایحه سال ۱۳۹۲	لایحه سال ۱۳۹۳	درصد تغییر در لایحه سال ۱۳۹۳ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۲
۱۰۵۴۲	برنامه حمایت از توسعه پژوهش و کاربرد سلول‌های بنیادی	۷۵,۰۰۰	۷۵,۰۰۰	۰/۰۰
۱۰۵۴۳	برنامه حمایت از توسعه پژوهش و تولید گیاهان دارویی و تدوین طب ایرانی	۹۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰	۰/۰۰
۱۰۵۴۴	برنامه حمایت از توسعه فناوری‌های بین رشته‌ای و نوین	۲۱۰,۰۶۶	۲۴۷,۰۰۰	۱۴/۹۵
۱۰۵۴۵	برنامه حمایت از فناوری اطلاعات و ارتباطات	۴۰,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۱۱/۱۱
۱۰۵۴۶	برنامه حمایت از توسعه فناوری هوا - فضا	۲۱۹,۸۲۲	۲۳۶,۰۰۰	۶/۸۶
۱۰۵۴۸	برنامه کمک به نهضت تولید علم توسعه و ارتقای علوم کاربردی	۳۴,۶۵۹	۴۲,۷۸۵	۱۸/۹۹
۱۰۵۴۹	برنامه کمک به نهضت تولید علم توسعه و ارتقای علوم انسانی علوم و معارف اسلامی	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰/۰۰
۱۰۵۵۰	برنامه کمک به نهضت تولید علم توسعه و ارتقای علوم پایه	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۱۰۵۵۱	برنامه کمک به نهضت تولید علم توسعه و ارتقای علوم بین رشته‌ای و نوظهور	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۱۰۵۵۲	برنامه راهبردی و حمایت از پروژه‌های کلان فناوری ملی	۲۴۳,۰۰۰	۲۹۴,۰۰۰	۱۷/۳۵
۱۰۵۵۵	برنامه حمایت از فناوری‌های نرم و هویت‌ساز	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰/۰۰
۱۰۵۵۶	برنامه حمایت از توسعه فناوری‌های حوزه آب، خشکسالی، فرمایش و محیط زیست	۵۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۵۰/۰۰
۱۰۵۵۸	برنامه دانش‌افزایی در حوزه علوم اسلامی	۴۵,۲۸۳	۶۰,۰۰۰	۲۴/۵۳
	فصل دفاع			
۲۰۱۲۹	برنامه پژوهش‌های کاربردی و تحقیقات نظامی	۴۹۳,۱۵۸	۴۹۹,۸۴۱	۱/۳۴
	فصل آموزش			
۳۰۱۰۹	برنامه آموزش دکترای تخصصی و فوق تخصصی	۵,۸۲۷,۳۴۷	۷,۷۹۷,۱۳۷	۲۵/۲۶
۳۰۱۱۴	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۲۸۶,۳۹۷	۲۴۸,۷۳۳	-۱۵/۱۴

کد برنامه	برنامه	لایحه سال ۱۳۹۲	لایحه سال ۱۳۹۳	درصد تغییر در لایحه سال ۱۳۹۳ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۲
۳۰۱۲۷	برنامه تحقیقات کاربردی آموزش عالی	۹,۲۰۰	۱۳,۰۰۰	۲۹/۲۳
۳۰۱۵۳	برنامه تحقیقات کاربردی آموزش و پرورش	۹۰,۰۰۰	۱۲۹,۸۶۳	۳۰/۷۰
	فصل فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری			
۳۰۲۰۹	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۹,۲۵۴	۱۱,۱۰۰	۱۶/۶۳
۳۰۲۲۷	برنامه اکتشاف، باستان‌شناختی و تاریخی	۱۷۹,۳۳۴	۱۷۰,۶۶۸	-۵/۱۴
۳۰۲۵۱	برنامه حمایت از پژوهش‌های فرهنگی غیردولتی	۷,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۳۰/۰۰
۳۰۲۶۹	برنامه مطالعه و پژوهش‌های راهبردی فرهنگی - دینی	۱۰۳,۸۴۲	۲۲۵,۶۹۰	۵۳/۹۹
	فصل بهداشت و سلامت			
۳۰۳۰۷	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۶,۸۱۰	۱۰,۰۰۰	۳۱/۹۰
	فصل رفاه و تأمین اجتماعی			
۳۰۴۱۵	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۲۳,۰۰۰	۲۳,۰۰۰	۰/۰۰
	فصل کشاورزی و منابع طبیعی			
۴۰۱۰۸	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۴,۹۵۴,۶۱۵	۶,۲۴۶,۸۲۴	۲۰/۶۹
	فصل منابع آب			
۴۰۲۰۵	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۱۶,۶۹۱	۱۰۶,۹۳۵	-۹/۱۲
	فصل صنعت و معدن			
۴۰۳۰۳	برنامه زمین‌شناسی	۴۹۷,۹۹۷	۵۹۲,۹۴۳	۱۶/۰۱
۴۰۳۰۵	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۶۶,۳۲۱	۱۷۸,۳۱۴	۶/۷۳
	فصل بازرگانی و تعاون			
۴۰۵۰۵	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۲,۲۴۲	۶,۰۰۰	۶۲/۶۳
	فصل انرژی			
۴۰۶۱۳	برنامه پژوهش‌های کاربردی هسته‌ای	۲۹۹,۹۸۶	۵۴۰,۵۴۱	۴۴/۵۰
	فصل حمل‌ونقل			
۴۰۷۰۵	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۸۳,۵۱۴	۱۳,۹۱۴	-۵۰۰/۲۲
	فصل ارتباطات و فناوری اطلاعات			
۴۰۸۰۷	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۵۵,۰۰۰	۱۱۱,۲۹۳	-۳۹/۲۷
۴۰۸۲۱	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۲۸۰,۹۸۸	۳۰۶,۶۵۸	۸/۳۷

کد برنامه	برنامه	لایحه سال ۱۳۹۲	لایحه سال ۱۳۹۳	درصد تغییر در لایحه سال ۱۳۹۳ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۲
	فصل مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری			
۴۰۹۱۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۱۰۲,۶۲۴	۱۳۵,۰۲۸	۲۴/۰۰
۴۰۹۱۴	برنامه توسعه بانک‌های اطلاعات و فناوری ساختمان و مسکن	۱۴,۹۰۰	۱۵,۲۶۲	۲/۳۷
جمع کل		۳۰,۹۸۶,۳۰۵	۳۷,۲۱۱,۲۷۹	۱۶/۷۳

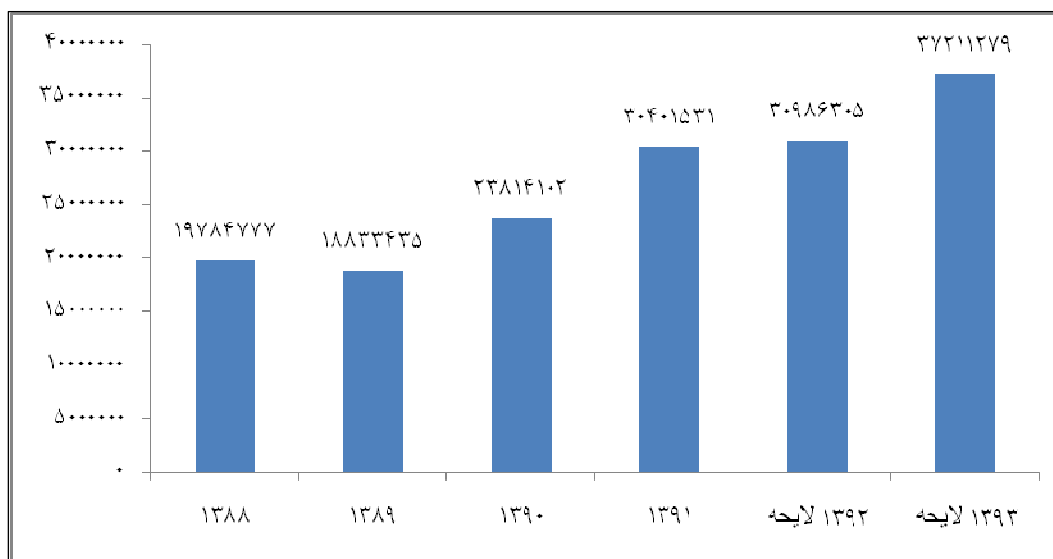
بررسی اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه نشان می‌دهد:

<p>- حجم اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه از ۳۰,۹۸۶,۳۰۵ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ به ۳۷,۲۱۱,۲۷۹ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. به عبارت دیگر حجم اعتبارات برنامه‌ای نزدیک به ۱۷ درصد افزایش داشته است.</p> <p>- تخصیص اعتبارات پژوهشی به برنامه‌های مربوط به آن در سال ۱۳۹۳ تغییر زیادی نسبت به سال ۱۳۹۲ نداشته است و به طور عمده اکثر برنامه‌های اختصاصی تحقیق و توسعه به خصوص در فصل علم و فناوری کمتر از ۳۰ درصد تغییر داشته‌اند.</p> <p>- بیشترین افزایش در اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه به موارد زیر مربوط است:</p> <ul style="list-style-type: none"> • برنامه توسعه علوم انسانی پایه و کاربردی (۹۶ درصد افزایش)، • برنامه پژوهش‌های کاربردی فصل اداره عمومی (۹۴ درصد افزایش)، <p>قابل ذکر است که اعتبار این برنامه‌ها در برنامه بودجه سال ۱۳۹۲ کاهش شدیدی یافته بود.</p> <p>- بیشترین کاهش در اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه سال ۱۳۹۳ به موارد زیر مربوط است:</p> <ul style="list-style-type: none"> • برنامه توسعه فضاهای علمی و فناوری (۴۹ درصد کاهش)، • برنامه پژوهش‌های کاربردی فصل حمل‌ونقل (۵۰ درصد کاهش)، • بودجه برنامه پژوهش‌های کاربردی فصل حمل‌ونقل نیز در برنامه بودجه سال ۱۳۹۲ افزایش زیادی یافته بود که در لایحه سال ۱۳۹۳ با کاهش روبرو شده است.

در نمودار ۱ نیز روند تغییر اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه در بودجه سال‌های ۱۳۸۸ تا لایحه سال ۱۳۹۳ نشان داده شده است. همان‌طور که در نمودار مشاهده می‌شود، حجم مطلق اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه به موازات افزایش بودجه سالیانه کشور، هر سال نسبت به سال قبل افزایش یافته است (به استثنای سال ۱۳۸۹). اگرچه افزایش اعتبارات تحقیق و توسعه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ کمتر از ۲ درصد (تنها ۱/۹ درصد) بوده است، اما در لایحه بودجه سال ۹۳ بهبود یافته و ۲۰ درصد افزایش داشته است.

نمودار ۱. اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه در بودجه سال‌های ۱۳۸۸ تا لایحه سال ۱۳۹۳

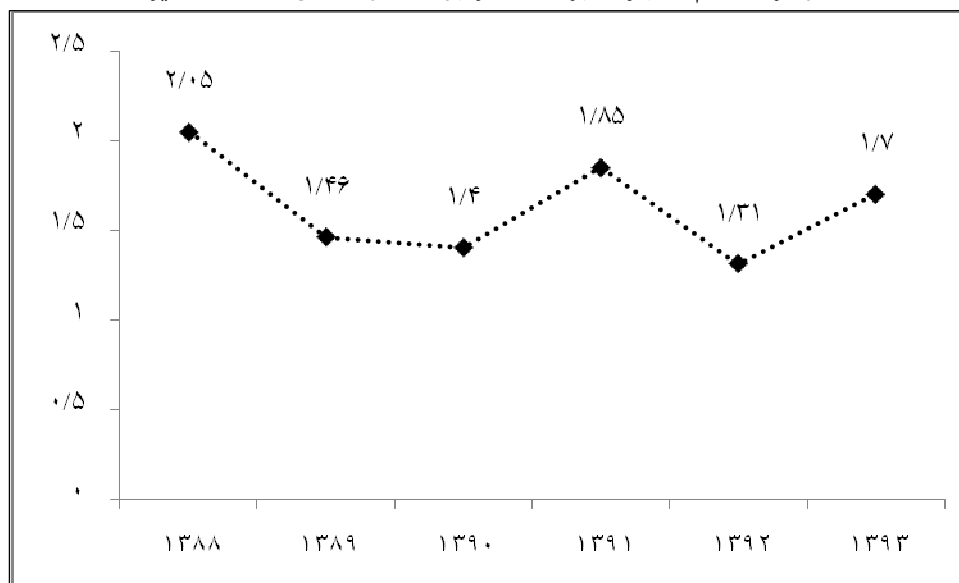
(میلیون ریال)

نسبت اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه دولت به بودجه عمومی دولت نیز در نمودار ۲ نشان

داده شده است.

نمودار ۲. سهم اعتبارات برنامه‌ای از بودجه دولت طی سال‌های اخیر

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، ۱/۷ درصد از بودجه عمومی دولت به اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه اختصاص یافته است که نسبت به لایحه بودجه سال گذشته افزایش یافته است، اما با توجه به اهداف برنامه پنجم و چشم انداز بیست‌ساله نظام جمهوری اسلامی ایران، انتظار می‌رود سالیانه سهم بیشتری از بودجه عمومی دولت صرف تحقیق و توسعه شده یا به تقویت تحقیق و توسعه در بخش خصوصی اختصاص یابد.

۲-۳. اعتبارات پژوهشی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

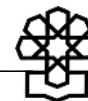
براساس قوانین بودجه سال‌های گذشته کلیه دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی موظف به صرف بخشی از درآمد عملیاتی خود برای امور پژوهشی بودند (قانون یک درصد). این حکم در ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۹۳ حذف شده است و دستگاه‌ها تکلیفی برای هزینه در امور پژوهشی ندارند. این امر می‌تواند به کاهش هزینه امور پژوهشی در این بخش منتهی شود. علاوه بر این، همان‌طور که در جدول ۵ نشان داده شده است نسبت اعتبارات پژوهشی به بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی نیز به‌طور پیوسته از سال ۱۳۸۸ تا سال ۱۳۹۳ با کاهش همراه بوده است.

جدول ۵. اعتبارات پژوهشی و بودجه شرکت‌های دولتی، بانکها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از قانون سال ۱۳۸۷ تا لایحه سال ۱۳۹۳

(میلیون ریال)

ردیف	عنوان	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
۱	بودجه پژوهشی شرکت‌های دولتی سودده	۶,۵۸۰,۹۶۲	۴,۰۹۴,۴۳۲	۴,۱۴۳,۷۹۲	۵,۱۶۳,۴۳۹	۲,۹۰۷,۶۷۸	۲,۵۲۷,۵۵۴
۲	بودجه پژوهشی شرکت‌های دولتی زیان‌ده	۶۹۶,۴۷۷	۴۹۱,۰۰۳	—	۶۷,۰۰۰	۶۵,۵۸۳	۶۶,۵۶۵
۳	بودجه پژوهشی بانکها	۶۱۰,۶۸۲	۲۴۱,۲۶۰	۳۷۹,۴۳۶	۱۵۳,۱۷۲	۸۸,۶۷۵	۵۹,۹۴۰
۴	بودجه پژوهشی مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	۳,۴۸۹,۵۱۰	—	۱,۷۳۵,۶۰۷	۲,۱۲۲,۰۰۰	۵,۳۸۲,۰۱۵	۱,۰۸۰,۰۰۰*
مجموع اعتبارات پژوهشی		۱۱,۳۷۷,۶۳۱	۴,۸۲۶,۶۹۵	۶,۲۵۸,۸۳۵	۷,۵۰۵,۶۱۱	۸,۴۴۳,۹۵۱	۳,۷۳۴,۱۵۲
بودجه شرکت‌های دولتی، بانکها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت		۱,۹۸۸,۷۴۷,۹۷۷	۲,۵۲۵,۲۸۳,۵۰۴	۳,۵۵۰,۶۵۶,۳۶۵	۴,۲۱۱,۷۶۵,۲۸۹	۵,۳۵۷,۹۶۳,۹۹۵	۵,۸۷۸,۶۷۴,۰۵۶
نسبت اعتبارات پژوهشی به بودجه شرکت‌های دولتی، بانکها و مؤسسات انتفاعی (درصد)		۰/۵۷	۰/۱۹	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۱۶	۰/۰۶

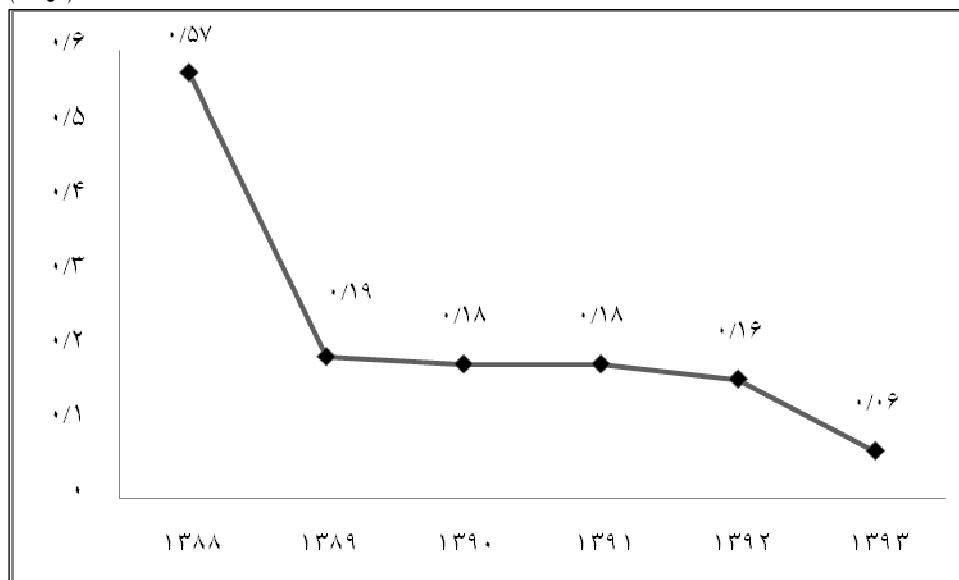
* بخش اصلی کاهش بودجه پژوهشی مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به دلیل کاهش هزینه امور پژوهشی سازمان صنایع دفاع می‌باشد که از ۵,۱۸۲,۰۱۵ در لایحه سال ۱۳۹۲ به ۷۸۰,۰۰۰ در لایحه سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است.

نمودار ۳ نسبت اعتبارات پژوهشی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی به بودجه آنها را در سال‌های اخیر نشان می‌دهد:

نمودار ۳. نسبت اعتبارات پژوهشی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی به بودجه آنها

(درصد)

نمودار بالا نشان می‌دهد که نسبت اعتبارات پژوهشی بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی و شرکت‌ها به بودجه کل این مؤسسات کاهش چشمگیری داشته و به ۰/۰۶ درصد تقلیل یافته است. لازم به ذکر است بخش اصلی کاهش بودجه پژوهشی مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به دلیل کاهش هزینه امور پژوهشی سازمان صنایع دفاع است که از ۵,۱۸۲,۰۱۵ در لایحه سال ۱۳۹۲ به ۷۸۰,۰۰۰ در لایحه سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است.

باید در نظر داشت که مطابق گزارش‌های سالیانه معاونت علم و فناوری ریاست‌جمهوری در عمل حدود نیمی از این رقم صرف پژوهش می‌گردد.^۱

۱. طبق گزارش‌های عملکرد قانون یک درصد (۱۳۸۷ - ۱۳۹۰) منتشره از سوی معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری، کل اعتبار این قانون در سال ۱۳۹۰، ۴,۱۴۸ میلیارد ریال و اعتبار محقق شده ۱,۸۱۱ میلیارد ریال بوده است (میزان تحقق: ۴۴ درصد). همچنین در سال ۱۳۸۹ کل اعتبار قانون ۳,۷۴۰ میلیارد ریال و اعتبار محقق شده ۲,۶۲۳ میلیارد ریال (میزان تحقق: ۷۰ درصد)؛ در سال ۱۳۸۸ کل اعتبار قانون ۵,۷۶۰ میلیارد ریال و اعتبار محقق شده ۱,۹۳۱ میلیارد ریال (میزان تحقق: ۳۴ درصد) و در سال ۱۳۸۷ کل اعتبار قانون ۶,۸۰۰ میلیارد ریال و اعتبار محقق شده ۵,۰۰۰ میلیارد ریال (میزان تحقق: ۷۳ درصد) بوده است. بر این اساس، اعتبار محقق شده قانون یک درصد بین سال‌های ۱۳۸۷ - ۱۳۹۰ به‌طور متوسط ۰/۵۶ درصد بوده است.

در نتیجه آن چیزی که به قانون یک درصد معروف شده^۱ و به تکلیف تخصیص حداقل یک درصد (۱ درصد) از اعتبارات به استثنای هزینه‌های مستقیم تولید به امور پژوهشی شرکت‌های دولتی محدود شده و در سال ۱۳۹۳ به ۰/۰۶ درصد رسیده است که اگر نیمی از آن در عمل صرف پژوهش شود، بدان معنا خواهد بود که شرکت‌های دولتی تنها در حدود ۰/۰۳ درصد از اعتبارات خود را صرف امور پژوهشی می‌کنند.

۳-۳. اعتبارات تحقیق و توسعه در ردیف‌های متفرقه

علاوه بر اعتبارات برنامه‌ای و اعتبارات پژوهشی شرکت‌های دولتی، در ردیف‌های متفرقه نیز اعتبارات پژوهشی وجود دارند. شرح اعتبارات پژوهشی در ردیف‌های متفرقه نیز در جدول ۶ نشان داده شده است.

۱. احتمالاً منبعث از قسمتی از بند «ه» ماده (۴۶) قانون برنامه چهارم توسعه (افزایش یکنواخت سرمایه‌گذاری دولت در امر پژوهش و فناوری ... به میزان ... و یک درصد (۱٪) درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و ...) و از قانون بودجه سال ۱۳۸۸ (که در آن کلیه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، مکلف شدند حداقل یک درصد از درآمد عملیاتی خود را به منظور انجام امور پژوهشی هزینه نمایند) و سال‌های قبل از آن.

جدول ۶. اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تحقیق و توسعه در ردیف‌های متفرقه و اعتبارات نهادهای خاص از سال ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۳ (میلیون ریال)

کد	عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲ (لایحه)	۱۳۹۳ (لایحه)
۵۳۰۰۰۰	اعتبارات متمرکز درآمد - هزینه				
	سازمان فضایی ایران، هزینه فعالیت‌های فضایی	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۱۰۲,۰۰۰
	مرکز تحقیقات مخابرات ایران، فعالیت‌های تحقیقاتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۴۲۲,۶۶۴	۳۰۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۱,۱۵۰,۰۰۰
	سازمان فضایی ایران، توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۶۹۳,۲۱۰	۷۳۰,۰۰۰	۰	۸۰۰,۰۰۰
	وزارت جهاد کشاورزی - تحقیقات کاربردی علوم دامی کشور	۰	۱۰,۰۰۰	۰	۰
	پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات - فعالیت‌های تحقیقاتی بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات	۰	۰	۲۸۰,۰۰۰	۰
	جمع	۱,۱۳۵,۶۷۴	۱,۰۶۰,۰۰۰	۱,۱۲۰,۰۰۰	۲,۰۵۲,۰۰۰
۵۴۰۰۰۰	اعتبارات نهادهای خاص				
	مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	۰	۱۰۰,۰۰۰	۷۸,۴۰۰	۵۰,۰۰۰
۵۵۰۰۰۰	اعتبارات ردیف‌های موردی (موقت)				
	وزارت جهاد کشاورزی - سیاستگذاری، تحقیق، پژوهش و فعالیت‌های اصلاح نژادی مرغ لاین	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۴۱,۳۳۳	۴۵,۵۰۰
	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - حمایت از ده (پانزده شامل دانشگاه‌های علوم و بهداشت) دانشگاه برتر - موضوع جزء «۳» بند «الف» ماده (۲۰) قانون برنامه پنجم	۳۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۲۸۷,۴۹۴	۰
	تقویت، ارتقای کیفیت امور آموزشی، علمی و پژوهشی فناوری (مشمول فصل توسعه علوم و فناوری)	۸۲۴,۱۰۵	۰	۰	۰
	اعتبارات امور آموزشی و پژوهشی موضوع بند «ه» ماده (۱۶) قانون برنامه پنجم توسعه	۰	۰	۱,۲۶۵,۳۱۵	۱,۱۵۰,۰۰۰
	مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی - تدوین الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۰
	مرکز تحقیقات سرطان	۰	۲۰,۰۰۰	۱۷,۶۴۰	۱۸,۰۰۰
	پژوهشکده بیوتکنولوژی - جهاد دانشگاهی واحد تهران	۰	۰	۲۸,۷۴۹	۰
	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - طرح‌های کلان ملی پژوهش و فناوری	۰	۰	۱۹۵,۵۰۰	۴۲۰,۰۰۰
	سازمان فضایی ایران - اعزام انسان به فضا	۰	۰	۱,۴۵۳,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰
	کک‌های فنی و اعتباری و حمایت‌های مالی از پروژه‌های فناوری نوین	۰	۰	۹۸,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰
	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور - پژوهش‌های کاربردی و فعالیت مطالعاتی	۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰
	جمع	۱,۲۶۴,۱۰۵	۴۹۰,۰۰۰	۳,۳۸۷,۰۳۱	۲,۷۱۳,۵۰۰
	جمع کل	۲,۳۹۹,۷۷۹	۱,۶۵۰,۰۰۰	۴,۵۸۵,۴۳۱	۴,۸۱۵,۵۰۰

۴. نسبت کل اعتبارات تحقیق و توسعه دولتی به بودجه کل کشور

در جدول زیر کل اعتبارات تحقیق و توسعه دولتی (شامل اعتبارات پژوهشی برنامه‌ای + اعتبارات پژوهشی شرکت‌ها، بانک‌ها و... دولتی + اعتبارات پژوهشی ردیف‌های متفرقه) به بودجه کل کشور آورده شده است.

جدول ۷. سهم کل اعتبارات پژوهشی دولتی از بودجه کل کشور

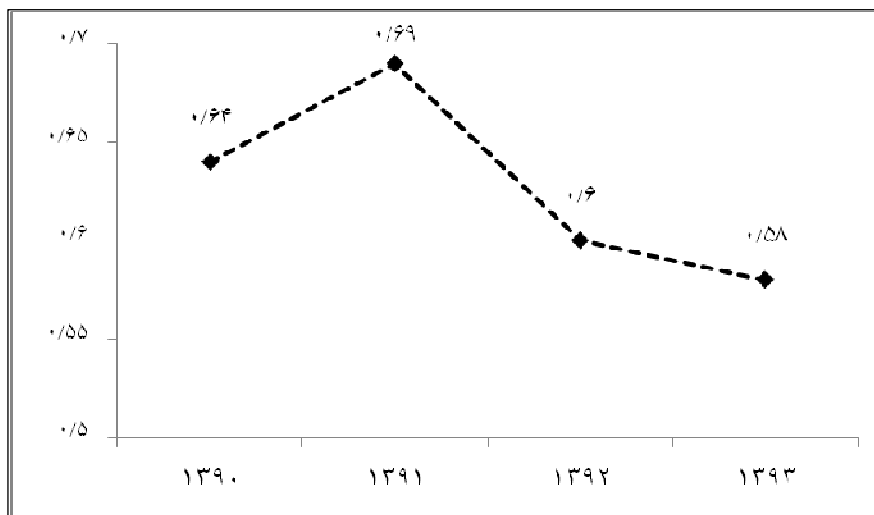
(میلیون ریال)

سال	بودجه کل کشور	کل اعتبارات پژوهشی دولتی	نسبت اعتبارات پژوهشی دولتی به بودجه کل کشور (درصد)
۱۳۹۰	۵,۰۸۳,۹۳۸,۷۲۹	۳۲,۴۷۲,۷۱۶	۰/۶۴
۱۳۹۱	۵,۶۶۵,۶۱۸,۰۳۵	۳۹,۵۵۷,۱۴۲	۰/۶۹
*۱۳۹۲	۷,۲۷۷,۰۶۴,۵۱۰	۴۴,۰۱۵,۶۸۷	۰/۶۰
۱۳۹۳	۷,۸۳۲,۳۹۸,۵۲۲	۴۵,۷۶۰,۹۳۱	۰/۵۸

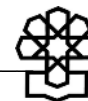
* به دلیل عدم دسترسی به قانون بودجه سال ۱۳۹۲، از ارقام لایحه استفاده شده است.

در نمودار ۴ نسبت کل اعتبارات پژوهشی دولت به بودجه کل کشور نشان داده شده است:

نمودار ۴. نسبت کل اعتبارات پژوهشی دولت به بودجه کل کشور (درصد)

نتایج نشان می‌دهد که نسبت کل اعتبارات پژوهشی دولت به بودجه کل کشور هر سال در حال کاهش است. این در حالی است که با توجه به اهداف برنامه پنجم و چشم‌انداز بیست‌ساله نظام جمهوری اسلامی، انتظار می‌رود سالیانه و به طور منظم سهم بیشتری از بودجه کشور صرف تحقیق و توسعه شده یا به تقویت تحقیق و توسعه در بخش خصوصی اختصاص یابد.

۵. نسبت اعتبارات تحقیق و توسعه به تولید ناخالص داخلی

یکی از شاخص‌های مهم در حوزه علم و فناوری که مورد قبول اکثریت صاحب‌نظران و سازمان‌های بین‌المللی و از ملاک‌های اصلی بررسی‌ها در مورد پیشرفت‌های علمی و فناورانه نیز هست، شاخص «شدت تحقیق و توسعه» است که معطوف به هزینه‌کرد در تحقیق و توسعه بوده و به صورت درصدی از تولید ناخالص داخلی (GDP) که صرف تحقیق و توسعه (R&D) می‌شود، بیان می‌گردد.

در این بخش به دلیل عدم دسترسی به آمار تحقیق و توسعه شرکت‌های خصوصی و سایر بخش‌های غیردولتی، تنها اعتبارات پژوهشی دولتی (که در قسمت‌های قبلی محاسبه شد) به تولید ناخالص داخلی محاسبه شد. همچنین لازم به ذکر است که تا سال ۱۳۹۰ از GDP اسمی^۱ که بانک مرکزی ایران اعلام می‌کرد، استفاده شده است. برای سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ به علت عدم ارائه اطلاعات تولید ناخالص داخلی توسط دستگاه‌های رسمی ذیربط، از پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول به صورت ریالی استفاده شد، اما برای سال ۱۳۹۳ که تنها پیش‌بینی GDP توسط صندوق بین‌المللی پول به صورت ارزی بود، برای تبدیل آن به ریال از نرخ ارز ۲۶,۵۰۰ ریال استفاده شد. جدول ۸ نسبت سرجمع اعتبارات پژوهشی دولتی به GDP را نشان می‌دهد.

جدول ۸. نسبت اعتبارات پژوهشی دولتی به GDP

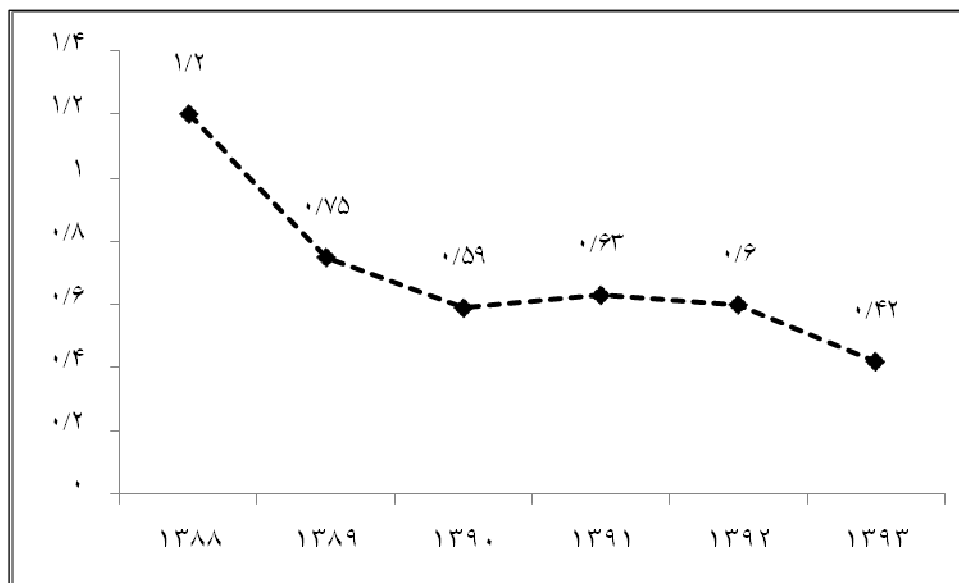
سال	سرجمع اعتبارات پژوهشی دولتی (میلیون ریال)	GDP به قیمت جاری (براساس آمار بانک مرکزی) (میلیون ریال)	نسبت اعتبارات پژوهشی کل دولتی به GDP (درصد)
۱۳۸۸	۴۳,۹۲۳,۰۰۵	۳,۵۶۲,۲۸۹,۰۰۰	۱/۲
۱۳۸۹	۳۲,۵۲۴,۷۲۸	۴,۳۰۴,۲۶۴,۰۰۰	۰/۷۵
۱۳۹۰	۳۲,۴۷۲,۷۱۶	۵,۴۵۷,۲۸۰,۱۶۳	۰/۵۹
۱۳۹۱	۳۹,۵۵۷,۱۴۲	*۶,۲۵۷,۳۵۳,۶۴۵	۰/۶۳
** ۱۳۹۲	۴۴,۰۱۵,۶۸۷	*۷,۳۶۱,۵۵۰,۱۲۸	۰/۶
۱۳۹۳	۴۵,۷۶۰,۹۳۱	*۱۰,۸۱۷,۳۰۰,۰۰۰	۰/۴۲

* با توجه به عدم ارائه اطلاعات تولید ناخالص داخلی توسط دستگاه‌های رسمی ذیربط، از پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول در مورد GDP سال‌های ۲۰۱۲، ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب برای سال‌های ۱۳۹۱، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ استفاده شده است.
** به دلیل عدم دسترسی به قانون بودجه سال ۱۳۹۲، از ارقام لایحه استفاده شده است.

در ادامه نمودار مربوط به نسبت کل اعتبارات پژوهشی دولتی به تولید ناخالص داخلی آورده

شده است:

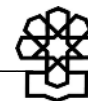
نمودار ۵. نسبت کل اعتبارات پژوهشی دولتی به تولید ناخالص داخلی

نتایج نشان می‌دهد که شدت تحقیق و توسعه دولتی هر سال در حال کاهش است، به طوری که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ به ۰/۴۲ درصد رسیده است این در حالی است که باید در پایان برنامه چهارم سهم سرمایه‌گذاری دولت در امر پژوهش و فناوری از محل اعتبارات عمومی دستگاه‌های اجرایی (بجز شرکت‌ها و بانک‌های دولتی) به ۲ درصد می‌رسید. در برنامه پنجم توسعه اگرچه سهم سرمایه‌گذاری دولت در بخش پژوهش و فناوری به طور صریح مشخص نشده اما در پایان این برنامه سرمایه‌گذاری دولت و بخش خصوصی در امر پژوهش و فناوری باید به ۳ درصد برسد. کاهش نسبی سهم دولت اگر به دلیل افزایش یافتن سهم بخش خصوصی در تأمین هزینه‌های تحقیق و توسعه باشد قابل پذیرش است، اما در شرایط کنونی هیچ‌گونه شواهد قابل اعتنایی که بر چنین افزایشی دلالت نماید به چشم نمی‌خورد و به همین دلیل دولت باید علاوه بر تحریک بخش خصوصی بر افزایش سرمایه‌گذاری خود در این بخش، سرمایه‌گذاری خود را نیز افزایش دهد.

۶. سایر اعتبارات توسعه علم، فناوری و نوآوری (غیر تحقیق و توسعه)

لازم به یادآوری است که در این گزارش، اعتبارات حوزه علم و فناوری به طور کلی به دو بخش اعتبارات تحقیق و توسعه و اعتبارات برنامه‌ای توسعه علم، فناوری و نوآوری (غیر R&D) تقسیم شده است. اعتبارات برنامه‌ای توسعه علم، فناوری و نوآوری که اساساً به توسعه علم و تجاری‌سازی فناوری و نوآوری مربوط هستند، اما مستقیماً صرف پژوهش نمی‌شوند برای سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ در جدول ۹ ارائه شده است. این اعتبارات در بودجه تحقیق و توسعه محاسبه نشده است.

جدول ۹. اعتبارات برنامه‌ای توسعه علم، فناوری و نوآوری (که در بودجه تحقیق و توسعه محاسبه نشده است) از قانون بودجه سال ۱۳۸۸ تا لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ به تفکیک برنامه‌ها

(میلیون ریال)

کد	برنامه	لایحه سال ۱۳۹۲	لایحه سال ۱۳۹۳	درصد تغییر
فصل علم و فناوری				
۱۰۵۰۸	برنامه تدوین و ارتقای استاندارد ضوابط و مقررات	۷۰,۶۴۴	۱۰۹,۶۵۸	۳۵/۵۷۷۸۸۸
۱۰۵۱۱	برنامه پشتیبانی علمی و پژوهشی از مجلس	۶۲,۰۹۳	۱۶۹,۸۴۰	۶۳/۴۴۰۲۹۷
۱۰۵۱۵	برنامه توسعه فن‌آفرینی	۷۲۷,۸۸۴	۷۹۰,۸۸۰	۷/۹۶۵۳۰۴۵
۱۰۵۱۸	برنامه مدیریت و راهبری علم و فناوری	۹۲۵,۱۹۰	۲,۳۰۳,۹۴۱	۵۹/۸۴۳۱۵۶
۱۰۵۱۹	برنامه‌ریزی بازاریابی فناوری	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰
۱۰۵۳۰	معرفی و ارائه موجودی علمی و فناوری	۱۴۶,۲۳۰	۱۹۳,۱۰۷	۲۴/۲۷۵۱۴۳
۱۰۵۳۱	حفظ و گسترش موجودی علمی و فناوری	۶۵,۳۸۳	۷۹,۸۸۸	۱۸/۱۵۶۶۶۹
۱۰۵۳۲	گردآوری و تدوین موجودی دانش	۷۳,۲۱۹	۱۰۰,۷۳۹	۲۷/۳۱۸۱۱۹
۱۰۵۳۳	تعامل و انتشار علم و فناوری	۵۶۶,۳۲۲	۷۵۹,۹۹۴	۲۵/۴۸۳۳۵۹
۱۰۵۳۶	حمایت از بسترسازی و شبکه‌سازی علم و فناوری	۵۹,۱۰۰	۶۱,۵۵۰	۳/۹۸۰۵۰۳۷
۱۰۵۳۷	برنامه حمایت از کارآفرینی	۰	۰	۰
۱۰۵۴۷	برنامه حمایت از همکاری‌های دانشگاه و صنعت	۸۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۲۰
۱۰۵۵۳	برنامه ساماندهی نظام نوآوری ملی و پشتیبانی از مراکز علمی و فناوری	۱۲۵,۰۰۰	۱۳۵,۰۰۰	۷/۴۰۷۴۰۷۴
۱۰۵۵۴	برنامه کمک به فن‌آفرینی و شرکت‌های دانش‌بنیان	۱۱۰,۰۰۰	۱۱۵,۰۰۰	۴/۳۴۷۸۲۶۱
۱۰۵۵۷	برنامه حمایت از مالکیت فکری و تجاری‌سازی علم و فناوری	۹۶,۷۱۱	۱۰۰,۰۰۰	۳/۲۸۹
ردیف‌های متفرقه				
۵۵۰۰۰۰	اعتبارات ردیف‌های موردی موقت			
۴۶	کمک‌های فنی و اعتباری و حمایت‌های مالی از پروژه‌های فناوری نوین	۹۸,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۳۴/۶۶۶۶۶۷
۴۷	حمایت مالی از مخترعان و نوآوران	۰	۰	۰
	کمک به افزایش سرمایه دولت در صندوق نوآوری و شکوفایی	۷۵۰,۰۰۰	۰	۰
	معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور - جایزه علمی فناوری پیامبر اعظم (ص)	۲۰,۰۰۰	۰	۰
جمع کل		۴,۰۰۰,۷۷۶	۵,۱۹۴,۵۹۷	۲۲/۹۸۱۹۷۵

۷. اعتبارات دستگاهی

اعتبارات پژوهشی را از دیدگاه دیگری نیز می‌توان تحلیل کرد و آن بررسی این اعتبارات به تفکیک دستگاه‌های مصرف‌کننده و همچنین بررسی بودجه پژوهشی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به تفکیک این شرکت‌ها و مؤسسات است.

۷-۱. اعتبارات برنامه‌ای پژوهش در بودجه به تفکیک دستگاه‌های اصلی مصرف‌کننده

در جدول (پیوست) جمع سهم بخش‌های اصلی از اعتبارات تحقیق و پژوهش کشور نشان داده شده است. لازم به یادآوری است که بودجه پژوهشی دانشگاه‌ها در سهم وزارت علوم و وزارت بهداشت محاسبه شده است.

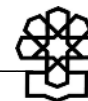
با توجه به جدول ۱۰ مشاهده می‌شود که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه‌های مربوطه با ۳۷ درصد، بیشترین حجم بودجه تحقیق و توسعه کشور را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۰. مقایسه حجم اعتبارات تحقیق و توسعه در بخش‌های اصلی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲

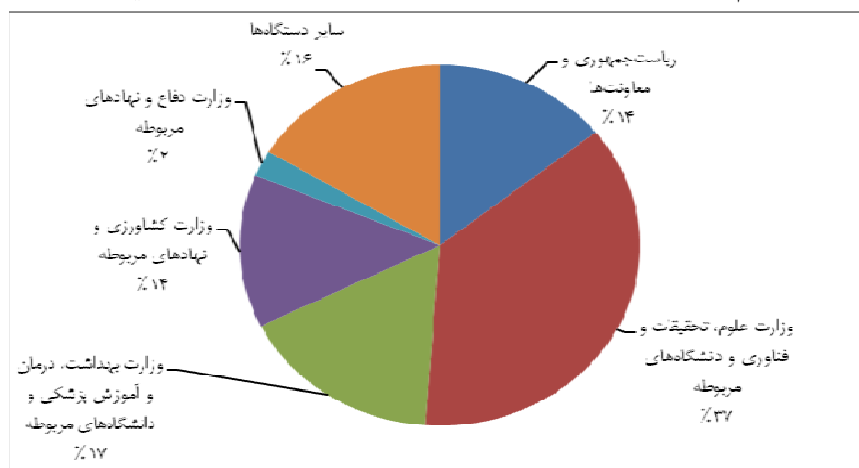
(میلیون ریال)

سهم از کل (درصد)	جمع اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۲	دستگاه اجرایی
۱۴	۵,۲۲۵,۱۱۱	ریاست جمهوری و معاونت‌ها
۳۷	۱۳,۶۰۵,۶۰۹	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه‌های مربوطه
۱۷	۶,۰۵۴,۱۲۶	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه‌های مربوطه
۱۴	۵,۰۴۷,۹۵۸	وزارت کشاورزی و نهادهای مربوطه
۲	۸۶۰,۳۳۳	وزارت دفاع و نهادهای مربوطه
۱۶	۶,۰۰۵,۲۵۶	سایر دستگاه‌ها
۱۰۰	*۳۶,۷۹۸,۴۰۳	جمع کل

* در مورد برخی از برنامه‌ها، جمع اعتبارات دستگاه‌های متولی برنامه با جمع کل اعتبار آن برنامه اختلاف دارد. این موضوع سبب شده است جمع دستگاهی (جدول ۱۰) با جمع برنامه‌ای (جدول ۱) اختلاف داشته باشد.

نمودار ۶. سهم درصدی اعتبارات دستگاه‌ها از کل اعتبارات مرتبط با تحقیق و توسعه

۷-۲. بودجه‌های پژوهشی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به تفکیک شرکت‌ها و مؤسسات اصلی تأمین‌کننده

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳، کل هزینه امور پژوهشی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت ۳,۷۳۴,۰۵۹ میلیون ریال است. بر این اساس، کلیه شرکت‌هایی که بیش از یک درصد از مبلغ فوق را تأمین کرده‌اند، یعنی هزینه امور پژوهشی آنها بیش از ۳۷,۰۰۰ میلیون ریال باشد، در جدول ۱۱ نشان داده شده‌اند. در نمودار ۷ نیز، نحوه توزیع بودجه‌های پژوهشی بین شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی و بانک‌های اصلی تأمین‌کننده نشان داده شده است.

جدول ۱۱. بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ (میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	نام شرکت	هزینه امور پژوهشی	سهم از کل بودجه پژوهشی شرکت‌ها (درصد)
۱	۲۰۰۵۰۰	سازمان صنایع دفاع	۷۸۰,۰۰۰	۲۰/۹
۲	۲۳۴۵۰۰	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	۳۸۶,۱۴۰	۱۰/۳
۳	۲۹۵۳۶۰	شرکت صنایع هوایی قدس	۳۴۰,۰۰۰	۹/۱
۴	۳۰۱۵۰۰	سازمان بنادر و دریانوردی	۳۰۰,۰۰۰	۸/۰
۵	۲۳۱۵۰۰	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (مادر تخصصی)	۲۸۷,۹۸۷	۷/۷
۶	۲۲۱۰۰۰	شرکت توانیر (مادر تخصصی برق)	۲۲۰,۰۰۰	۵/۹
۷	۲۹۵۳۱۰	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح	۱۸۷,۶۳۳	۵/۰
۸	۲۵۵۰۰۰	شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران، پنها	۱۸۵,۰۰۰	۵/۰

ردیف	شماره طبقه‌بندی	نام شرکت	هزینه امور پژوهشی	سهم از کل بودجه پژوهشی شرکت‌ها (درصد)
۹	۲۵۵۱۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران، هسا	۱۱۴,۵۰۰	۳/۱
۱۰	۲۲۲۰۰۰	شرکت مادر تخصصی صنایع پتروشیمی	۹۹,۳۰۸	۲/۷
۱۱	۲۵۴۵۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران (صها)	۸۸,۱۱۴	۲/۴
۱۲	۲۸۳۵۰۰	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۶۲,۸۰۰	۱/۷
۱۳	۲۲۰۵۰۰	شرکت ملی گاز ایران - مادر تخصصی	۶۱,۸۲۰	۱/۷
۱۴	۲۵۳۵۰۰	شرکت سهامی باتری‌سازی نیرو*	۴۹,۸۵۰	۱/۳
۱۵	۲۹۲۹۱۰	شرکت انتقال گاز ایران	۴۶,۲۳۴	۱/۲
۱۶	-	سایر شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	۵۲۴,۶۷۳	۱۴/۱
		جمع کل	۳,۷۳۴,۰۵۹	۱۰۰/۰

* دارای مصوبه واگذاری.

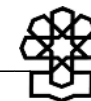
چنانچه در جدول ۱۱ مشاهده می‌شود، سازمان صنایع دفاع با بیشترین سهم نزدیک به ۲۱ درصد کل بودجه پژوهشی شرکت‌های این جدول را به خود اختصاص داده است. اگرچه بودجه پژوهشی این شرکت از ۵,۱۸۲,۰۱۵ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ به ۷۸۰,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ تقلیل یافته است. از جمله نکات مهم و قابل توجه دیگر، عدم حضور شرکت‌های تأمین‌کننده اصلی بودجه کشور در جدول ۱۱ است که انتظار می‌رود سرمایه‌گذاری آنها در امور پژوهشی نیز بیشتر از سایر شرکت‌ها باشد. از جمله این شرکت‌ها می‌توان به شرکت‌های اصلی زیرمجموعه وزارت نفت اشاره کرد که دارای ظرفیت‌های بسیار تولید و رقابت در عرصه منطقه‌ای و بین‌المللی هستند. همچنین در بودجه سال ۱۳۹۳ نیز بودجه کافی برای امور پژوهشی بانک‌های دولتی تخصیص نیافته است و این جای تأمل دارد. جداول تخصیص بودجه پژوهشی به بانک‌ها نشان می‌دهد که این رقم حدود ۶۰ میلیارد ریال برای ۹ بانک دولتی ایران^۱ است که یکی از آنها بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد (در سال ۱۳۹۲ این رقم ۸۸ میلیارد ریال بوده است).

۱. بانک‌های مرکزی، کشاورزی، مسکن، ملی، صنعت و معدن، سپه، توسعه صادرات، پست بانک و توسعه تعاون.

شده در بالا اختصاص یافته مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۱۲ بودجه اختصاص یافته به توسعه زیست‌فناوری را براساس این دو برنامه و دستگاه‌های مربوط به آن در سال‌های مختلف نشان می‌دهد.

با وجود روند کاهشی که در طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ در بودجه توسعه زیست‌فناوری مشاهده می‌شود در سال ۱۳۹۲ این بودجه حدود دوبرابر شده و در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال گذشته افزایش ۳۶ درصدی داشته است. با این حال مقدار آن باز هم در مقایسه با آنچه در سند ملی زیست‌فناوری جمهوری اسلامی ایران برای اجرای برنامه توسعه زیست‌فناوری پیش‌بینی شده است بسیار فاصله دارد. در این سند برای اجرای برنامه زیست‌فناوری در طول قانون برنامه پنجم توسعه مبلغ ۲۳,۶۶۰ میلیارد ریال (به عبارتی ۴,۶۹۲ میلیارد ریال در سال) پیش‌بینی شده که ۸,۰۰۰ میلیارد ریال (۱,۶۰۰ میلیارد ریال در سال) از آن به امر پژوهش اختصاص یافته است که این مقدار کمتر از ۱۵ درصد آن است.

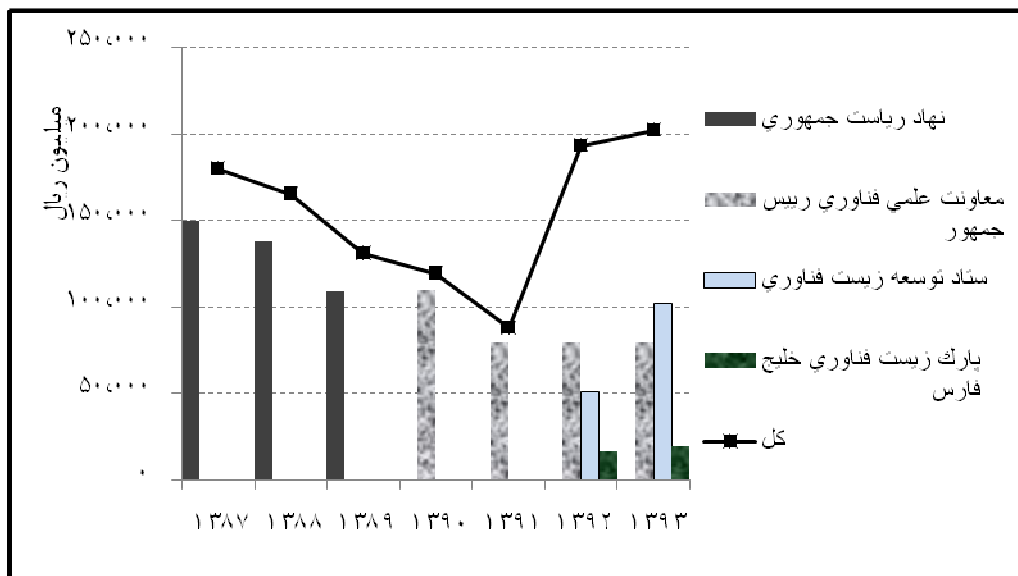
جدول ۱۲. بودجه اختصاص یافته به توسعه زیست فناوری براساس برنامه و دستگاه های متولی اجرای آن طی سال های مختلف

اعتبار (میلیون ریال)							دستگاه	شرح برنامه	کد برنامه
سال ۱۳۹۳	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۸۸	سال ۱۳۸۷			
۱۰۲,۲۷۴	۵۱,۲۷۴	۰	۰	۰	۰	۰	ستاد توسعه زیست فناوری	حمایت از توسعه زیست فناوری	۱۰۵۳۸
۸۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰	۷۹,۶۸۷	۱۰۹,۵۶۹	۰	۰	۰	معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور		
۱۹,۸۰۰	۱۷,۰۹۴	۰	۰	۰	۰	۰	پارک زیست فناوری خلیج فارس		
۰	۰	۰	۰	۱۰۹,۵۰۰	۱۳۸,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	نهاد ریاست جمهوری		
۲۰۲,۰۷۴	۱۴۸,۳۶۸	۷۹,۶۸۷	۱۰۹,۵۶۹	۱۰۹,۵۰۰	۱۳۸,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	جمع		
۰	۸,۹۰۴	۸,۷۲۲	۱۰,۱۱۲	۲۱,۶۵۸	۲۷,۴۴۶	۳۰,۰۰۰	وزارت علوم تحقیقات و فناوری*	حمایت از توسعه علوم و فناوری های نوین	۱۰۵۱۷
۱۵,۰۴۰	۱۳,۶۵۲	۰	۰	۰	۰	۰	زیست بانک		
۸,۸۰۰	۱۲,۲۴۲	۰	۰	۰	۰	۰	پژوهشکده فناوری های نوین علوم پزشکی ابن سینا		
۹,۰۰۰	۱۰,۳۹۸	۰	۰	۰	۰	۰	تحقیقات سلولی		
۳۲,۸۴۰	۴۵,۱۹۶	۸,۷۲۲	۱۰,۱۱۲	۲۱,۶۵۸	۲۷,۴۴۶	۳۰,۰۰۰	جمع		
۲۳۴,۹۱۴	۱۹۳,۵۶۴	۸۸,۴۰۹	۱۱۹,۶۸۱	۱۳۱,۱۵۸	۱۶۵,۴۴۶	۱۸۰,۰۰۰	جمع کل		

* بودجه برنامه «حمایت از توسعه علوم و فناوری های نوین» در سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ به عنوان بودجه طرح های تملک دارایی های سرمایه ای ملی (توسعه تحقیقات و تجهیز شبکه آزمایشگاه ها و واحدهای پژوهشی بیوتکنولوژی) به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تعلق گرفته است.

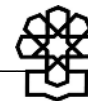
در نمودار ۸ تفکیک بودجه مربوط به برنامه «حمایت از توسعه زیست‌فناوری» برحسب دستگاه آمده است. در فاصله سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ بودجه مربوط به اجرای این برنامه در اختیار نهاد ریاست‌جمهوری بوده است. در ادامه در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ معاونت علمی فناوری ریاست‌جمهوری توزیع بودجه اجرای این برنامه را برعهده گرفته است. در سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ بودجه آن بین سه دستگاه معاونت، ستاد توسعه زیست‌فناوری و پارک زیست‌فناوری خلیج فارس توزیع شده است که در سال ۱۳۹۲ سهم معاونت و در سال ۱۳۹۳ سهم ستاد از دو دستگاه دیگر بیشتر است.

نمودار ۸. توزیع بودجه برنامه «حمایت از توسعه زیست‌فناوری» برحسب دستگاه

هدف از ایجاد ستادهای توسعه فناوری در هریک از فناوری‌های خاص، متمرکز کردن مدیریت کلان آن فناوری با ایجاد یک نظام منسجم برای سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، پشتیبانی، نظارت و ارزیابی است. اما توزیع بودجه حوزه زیست فناوری در سال ۱۳۹۳ نشان می‌دهد که اولاً طبق روال سال‌های گذشته مدیریت واحدی ندارد، ثانیاً بودجه اختصاص یافته به ستاد توسعه زیست‌فناوری برای تحقق تمامی اهداف فوق ناکافی و کم است.

ستاد توسعه زیست‌فناوری باید بتواند با ایجاد هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های دولتی و خصوصی درگیر با این حوزه نقش خود را در مدیریت کلان زیست‌فناوری بهبود بخشد.

۲-۸. فناوری نانو

جدول ۱۳ بودجه اختصاص یافته برای توسعه فناوری نانو به دستگاه‌های فعال در بخش نانو را براساس برنامه‌های «حمایت از توسعه فناوری نانو» و «حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» در فاصله سال‌های ۱۳۸۷ - ۱۳۹۳ نشان می‌دهد.

همچنین بودجه هریک از برنامه‌ها و جمع کل بودجه مربوط به برنامه‌های اختصاصی مرتبط با نانوفناوری در نمودار ۸ آمده است که بیانگر روند رو به رشد سرمایه‌گذاری دولت در توسعه این فناوری در طی سال‌های گذشته تاکنون بوده است. این امر بی‌شک یکی از عوامل تأثیرگذار در موفقیت نسبی برنامه‌های توسعه نانو و حرکت به سمت تحقق اهدافی است که در سند «راهبرد آینده توسعه فناوری نانو» در نظر گرفته شده است.

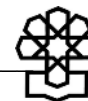
جدول ۱۳. بودجه اختصاص یافته به توسعه فناوری نانو براساس برنامه و دستگاه‌های متولی اجرای آن در طی سال‌های مختلف

(میلیون ریال)

کد برنامه	شرح برنامه	دستگاه	اعتبار					
			سال ۱۳۸۷	سال ۱۳۸۸	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۲*
۱۰۵۳۹	حمایت از توسعه فناوری‌های نانو	ستاد توسعه فناوری نانو	۰	۰	۰	۰	۰	۴۸۰,۰۰۰
		معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور	۰	۰	۰	۶۰,۴۸۲	۴۶۰,۳۷۵	۵۰,۰۰۰
		نهاد ریاست‌جمهوری	۱۶۰,۰۰۰	۱۶۹,۵۸۶	۱۶۱,۰۰۰	۳۶۰,۹۵۰	۰	۰
جمع			۱۶۰,۰۰۰	۱۶۹,۵۸۶	۱۶۱,۰۰۰	۴۲۱,۴۳۲	۴۶۰,۳۷۵	۴۸۸,۸۸۵
۱۰۵۱۷	حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین**	نهاد ریاست‌جمهوری	۷۰,۰۰۰	۵۷,۶۰۰	۵۴,۹۴۵	۴۸,۹۷۲	۰	۰
		معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور	۰	۰	۰	۰	۶۳,۶۸۱	۰
		ستاد توسعه فناوری نانو	۰	۰	۰	۰	۰	۶۲,۴۴۴
جمع			۷۰,۰۰۰	۵۷,۶۰۰	۵۴,۹۴۵	۴۸,۹۷۲	۶۳,۶۸۱	۶۲,۴۴۴
جمع کل			۲۳۰,۰۰۰	۲۲۷,۱۸۶	۲۱۵,۹۴۵	۴۷۰,۴۰۴	۵۲۴,۰۵۶	۵۵۱,۳۲۹

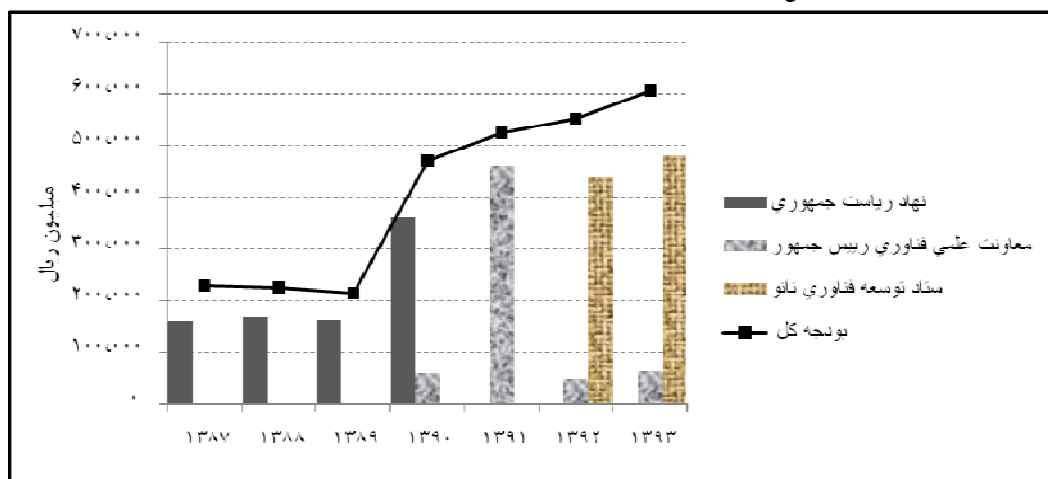
* به دلیل عدم دسترسی به قانون بودجه سال ۱۳۹۲، از لایحه بودجه استفاده شده است.

** بودجه برنامه «حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» در سال‌های ۱۳۸۷ - ۱۳۹۱ به عنوان بودجه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی (توسعه فناوری نانو) به نهاد ریاست‌جمهوری و معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور و در سال ۱۳۹۲ به ستاد توسعه فناوری نانو تعلق گرفته است.

نحوه تخصیص بودجه مربوط به برنامه «حمایت از توسعه فناوری نانو» به دستگاه‌های مختلف که در نمودار ۹ آمده نشان می‌دهد اعتبارات اجرای این برنامه در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ از طریق نهاد ریاست جمهوری توزیع می‌شده است. در سال ۱۳۹۰ نهاد ریاست جمهوری و معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور مشترکاً توزیع بودجه اجرای این برنامه را برعهده داشته‌اند که البته بودجه نهاد ریاست جمهوری بیشتر بوده است. در سال ۱۳۹۱ این برنامه کاملاً به معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور واگذار شده است و در ادامه با در نظر گرفتن ردیف بودجه جدا برای ستاد توسعه فناوری نانو، بودجه آن مستقیماً در اختیار معاونت و نهاد توسعه فناوری نانو قرار داده شده است که سهم ستاد نانو به طرز چشمگیری بیشتر از معاونت است. تمرکز بودجه مربوط به توسعه فناوری نانو در ستاد نانو که طبیعتاً با تمرکز مدیریت، برنامه‌ریزی و هدایت برنامه‌های توسعه نانو در کشور توسط این نهاد همراه خواهد بود، یکی دیگر از دلایل موفقیت نسبی عملکرد ستاد نانو در مقایسه با دیگر ستادهای مشابه است.

نمودار ۹. توزیع بودجه برنامه «حمایت از توسعه فناوری نانو» برحسب دستگاه

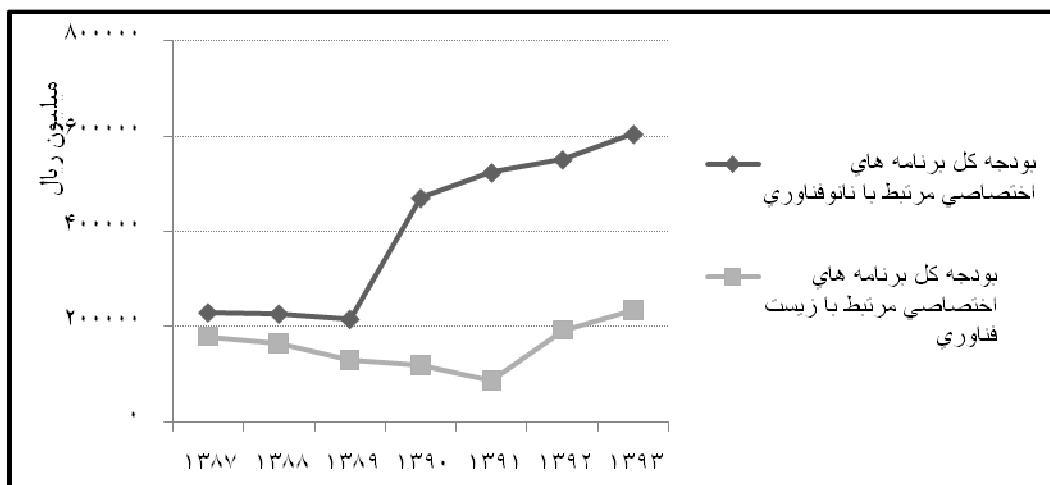

۳-۸. مقایسه بودجه در نظر گرفته شده برای دو حوزه اولویت‌دار نانوفناوری و

زیست‌فناوری

نمودار ۱۰ میزان کل بودجه تخصیص یافته به توسعه فناوری‌های زیستی و نانو را در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۳ نشان می‌دهد. همان‌گونه که از نمودار مشخص است.

نمودار ۱۰. مقایسه بودجه کل برنامه‌های اختصاصی مرتبط به فناوری‌های زیستی و نانو

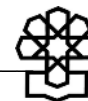

اگرچه در سال‌های اولیه توسعه این فناوری‌ها در کشور بودجه تقریباً یکسانی به آنها تعلق می‌گرفته است، اما بودجه تخصیص یافته به توسعه نانو در سال‌های اخیر به‌طور معناداری با زیست‌فناوری تفاوت داشته و با درک ضرورت سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه این حوزه با روند افزایشی روبرو بوده است. نتیجه این امر را می‌توان در موفقیت نسبی اجرای سیاست‌های توسعه نانو در کشور توسط ستاد نانو مشاهده کرد. به نظر می‌رسد با توجه به اهمیت و ضرورت توسعه دیگر فناوری‌های نوین و اولویت‌دار کشور که در اسناد بالادستی از جمله نقشه جامع علمی کشور مورد توجه قرار گرفته‌اند (از جمله زیست‌فناوری) دستیابی به روند رو به رشد در این فناوری همانند آنچه در حوزه نانو دیده می‌شود نیازمند حمایت و سرمایه‌گذاری بیشتری از طرف دولت است. با توجه به مقتضیات جدید کشور و لزوم توجه به اقتصاد دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی باید حمایت‌های بیشتری از حوزه‌های مختلف فناوری نوین انجام شود.

جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی‌های به‌عمل آمده در این گزارش نشان داد که:

۱. امسال که سال پنجم تأسیس صندوق نوآوری و شکوفایی است، نه تنها هنوز سرمایه اولیه آن تأمین نشده است، بلکه به نظر می‌رسد بخش اندکی از نیم درصد منابع بودجه عمومی دولت جهت کمک به صندوق (که قرار بود از بودجه سال قبل اعمال شود) اختصاص یافته است. بنابراین با توجه به اهمیت تأمین سرمایه اولیه و فعال‌سازی صندوق نوآوری و شکوفایی در جهت اجرای قانون «حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات» و

تقویت اقتصاد دانش‌بنیان در کشور، لازم است تا منابع مالی بیشتری برای این صندوق در نظر گرفته شود.

۲. با وجود تکلیف دستگاه‌های اجرایی برای تخصیص بخشی از اعتبارات خود به امور پژوهشی در قوانین بودجه سالیانه (که به قانون یک درصد معروف بود)، این حکم مهم (که از سال ۱۳۸۸ در قوانین بودجه بود) در لایحه بودجه ۱۳۹۳ حذف شده است که می‌تواند سهم پژوهشی اعتبارات دستگاه‌ها را به شدت کاهش دهد.

۳. حجم اعتبارات برنامه‌ای تحقیق و توسعه نسبت به سال ۱۳۹۲ حدود ۲۰ درصد افزایش داشته است. میانگین رشد سالیانه اعتبارات این برنامه‌ها در چند سال اخیر (بجز سال ۱۳۹۲ به سال ۱۳۹۳ که تنها با ۲ درصد افزایش روبرو بود) ۲۵/۷ درصد بوده است که نشان می‌دهد نرخ رشد این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ در مقایسه با میانگین سال‌های اخیر کمتر بوده است.

۴. حجم کل اعتبارات پژوهشی دولتی (اعتبارات برنامه‌ای + اعتبارات پژوهشی شرکت‌ها + ردیف‌های متفرقه) نسبت به سال ۱۳۹۲، ۴ درصد رشد داشته است و به رقم ۴۵,۷۶۰,۹۳۱ میلیون ریال رسیده است.

۵. با وجود اینکه حجم کل اعتبارات تحقق و توسعه دولتی نسبت به سال ۱۳۹۲ افزایش داشته، اما نسبت آن به بودجه کل کشور به ۰/۵۸ درصد و نسبت به تولید ناخالص داخلی به ۰/۴۲ درصد کاهش یافته است.

۶. در برنامه پنجم توسعه دولت موظف شده است به گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که مقدار کل نسبت R&D به GDP سالیانه به میزان ۰/۵ درصد افزایش یافته (مجموعاً در بخش دولتی و غیردولتی) و تا پایان برنامه به ۳ درصد برسد. همچنین در این راستا باید منابع پژوهشی در قالب برنامه‌های خاص مشخص باشند. برای رسیدن به این اهداف دولت باید علاوه بر افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خود در پژوهش، بخش خصوصی را نیز به افزایش تحقیق و توسعه ترغیب نماید. با توجه به در دسترس نبودن آمار تحقیق و توسعه در بخش خصوصی، ارائه تصویر کاملی از هزینه‌های تحقیق و توسعه در کشور امکانپذیر نیست، اما همان‌طور که در این گزارش نشان داده شد، سرمایه‌گذاری دولت در این حوزه نه تنها از افزایش لازم برخوردار نبوده، بلکه به‌طور نسبی کاهش نیز داشته است و روند لازم برای دستیابی به این اهداف برنامه به هیچ وجه شکل نگرفته است. همچنین تکلیف برنامه مبنی بر تمایز برنامه‌های خاص پژوهش از سایر برنامه‌های حوزه علم و فناوری در قانون بودجه امسال به‌طور دقیق رعایت نشده است و تفکیک میان ماهیت برنامه‌های مختلف آسان نیست.

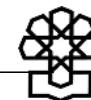
۷. مقایسه اعتبارات دو فناوری‌های اولویت‌دار نوین نشان می‌دهد که علیرغم افزایش رشد بودجه این فناوری‌ها، شیب رشد آنها یکسان نیست با توجه به اهمیت و ضرورت توسعه

فناوری‌های نوین و اولویت‌دار کشور (از جمله زیست‌فناوری) که در اسناد بالادستی از جمله نقشه جامع علمی کشور مورد توجه قرار گرفته‌اند، دستیابی به روند رو به رشد در این فناوری همانند آنچه در حوزه نانو دیده می‌شود نیازمند حمایت و سرمایه‌گذاری بیشتری از طرف دولت است.

پیشنهادها

در خصوص فناوری‌ها پیشنهاد می‌شود بسته سیاستی سالیانه هر حوزه از دولت جهت ارائه در کمیسیون‌های مجلس خواسته شود تا بدین ترتیب اعتبارات بودجه‌ای هر برنامه شفاف‌تر شده و بررسی نحوه هزینه‌کرد آن با دقت بیشتری پیگیری شود.

با بررسی بندهای مرتبط با پژوهش و فناوری در ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۲ و مقایسه آنها با ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ نیز سه پیشنهاد قابل ارائه است که به‌طور خلاصه در جدول ۱۴ آمده است:

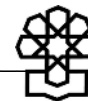

جدول ۱۴. مقایسه بندهای مرتبط با بخش پژوهش و فناوری در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ با ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۲

پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها	بند معادل در قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳		ردیف
		بند	تبصره	
این بند، حکم مهمی در اجرایی شدن قانون حمایت از موسسات دانش‌بنیان است. اما لازم به ذکر است که مبلغ اختصاص داده شده (معادل پنج هزار و دویست میلیارد ریال ^۱)، تنها حدود نیمی از اعتباری است که قرار بود هر سال به صندوق تعلق گیرد (ده هزار میلیارد ریال). بنابراین پیشنهاد می‌شود در حد امکان مبلغ تخصیص یافته به صندوق در بودجه امسال افزایش یابد.	-	ح- به منظور تحقق بخشی از اهداف مندرج در قانون «حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری و اختراعات» به ویژه تبصره «۲» ماده (۵) قانون مذکور، صندوق توسعه ملی مکلف است هم‌ارز ریالی مبلغ دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار برای افزایش سرمایه صندوق نوآوری و شکوفایی بابت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان به صورت تسهیلات اختصاص دهد. تبدیل دلار به ریال موضوع این بند در مرکز مبادلات ارزی صورت می‌گیرد.	۵	۱
اختصاص بخشی از اعتبارات دستگاه‌های اجرایی به امور پژوهشی از احکام مهم قوانین بودجه و جزء تکالیف برنامه‌های توسعه است که نقش مهمی در افزایش تحقیق و پژوهش کشور دارد. این حکم از سال ۱۳۸۸ و همه ساله در قوانین بودجه منظور شده بود، اما در لایحه بودجه امسال این حکم مهم حذف شده است که نیاز است درباره علت آن تحقیق شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود در خصوص بازگردانی این بند به قانون بودجه اهتمام کافی به عمل آید.	۱۱۶- کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک درصد (۱٪) تا سه درصد (۳٪) از اعتبارات خود را برای انجام امور پژوهشی و توسعه فناوری هزینه نمایند.	-		۲

۱. با فرض نرخ ارز بیست و شش هزار ریال (۲۶۰۰۰ ریال).

پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها	بند معادل در قانون بودجه سال ۱۳۹۲	لایحه بودجه سال ۱۳۹۳		ردیف
		تبصره	بند	
با اینکه این حکم غیربودجه‌ای است، اما چون در قوانین دیگری به آن اشاره نشده است، وجودش در این قانون لازم است. با این حال پیشنهاد می‌شود این حکم از سال‌های بعد به قوانین مربوطه خود اضافه شده و از درج آن در قوانین بودجه خودداری شود.	۱۱۵- اعضای هیئت علمی آموزشی و پژوهشی شاغل در سمت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با اطلاع مدیریت دانشگاه برای داشتن سهام یا سهم‌الشرکه و عضویت در هیئت مدیره شرکت‌های دانش‌بنیان، مشمول «قانون راجع به منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲» نیستند.	بند ح- اعضای هیئت علمی آموزشی و پژوهشی شاغل در سمت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با اطلاع مدیریت دانشگاه برای داشتن سهام یا سهم‌الشرکه و عضویت در هیئت مدیره شرکت‌های دانش‌بنیان و مهندسان مشاور با رعایت اصل یکصد و چهل و یک (۱۴۱) قانون اساسی، مشمول «قانون راجع به منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲» نیستند.	۱۳	۳

منابع و مآخذ

۱. سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، راهنمای فراسکاتی، دستورالعمل یکسان پیشنهادی سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) برای ارزیابی فعالیت‌های تحقیق و توسعه تجربی-۲۰۰۲، ترجمه فریبا نیکسیر، چاپ مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، ۱۳۸۴.
۲. قوانین بودجه سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱.
۳. قانون برنامه پنجم توسعه.
۴. قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات، مصوب ۱۳۸۹/۸/۳۰ مجلس شورای اسلامی.
۵. گزارش بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ کل کشور، ۴۱. بخش پژوهش و فناوری، مرکز پژوهش‌های مجلس، اسفندماه ۱۳۹۱.
۶. گزارش برنامه‌ها و عملکرد معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری در سال ۱۳۸۸.
۷. گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۰.
۸. گزارش عملکرد قانون ۱ درصد در سال ۱۳۸۸، معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری.
۹. گزارش عملکرد شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی در سال ۱۳۸۹، بند «۴۶» ضوابط اجرایی قانون بودجه کل کشور (قانون ۱٪)، معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری.
۱۰. گزارش عملکرد شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی در سال ۱۳۹۰، بند «۱۳» ضوابط اجرایی قانون بودجه کل کشور (قانون ۱٪)، معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری.
۱۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۲.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۳۳۹۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور ۱۵. بخش پژوهش و فناوری

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری‌های نو)
تهیه و تدوین‌کنندگان: سیدسروش قاضی‌نوری، مرتضی براتی، سهیلا خردمندنیا،
پریسا علیزاده، علی نوروزی
همکار: اکبر زین‌العابدینی
مدیر مطالعه: مهدی فقیهی
ناظر علمی: محمدرضا محمدخانی
مقتضی: کمیسیون آموزش و تحقیقات و فناوری

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. تحقیق و توسعه

۲. تولید ناخالص داخلی

۳. بودجه عمومی دولت

۴. فناوری‌های نو

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۰/۱